

TRIẾT LÝ ĐỔI MỚI VÀ PHÁT TRIỂN TRONG TÁC PHẨM *DI CHÚC* CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VÀ Ý NGHĨA ĐỐI VỚI CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI HIỆN NAY

PGS, TS. BÙI ĐÌNH PHONG*

Tác phẩm Di chúc là những lời căn dặn cuối cùng của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với thế hệ ngày nay và các thế hệ mai sau; là phác thảo kế hoạch kiến thiết lại đất nước sau chiến tranh “đàng hoàng hơn, to đẹp hơn” theo tinh thần đổi mới. Trong Di chúc, Người dặn dò Đảng cần phải có kế hoạch sẵn sàng, rõ ràng, chu đáo để tránh khỏi bị động, thiếu sót, sai lầm trong xây dựng lại thành phố, làng mạc đẹp đẽ và đàng hoàng hơn trước chiến tranh. Kế hoạch và phác thảo đó đã định hình, định hướng, mở ra triển vọng cho Đảng và Chính phủ Việt Nam về tầm nhìn, cách nhìn trong công cuộc đổi mới toàn diện và đồng bộ đất nước.

**Tháng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn
mười ngày nay!**¹

Tác phẩm *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh là những lời dặn cuối cùng của “một vị lãnh tụ thiên tài và một người thầy vĩ đại”²; của “người sáng lập, lãnh đạo và rèn luyện Đảng ta, là người xây dựng nền Cộng hòa dân chủ Việt Nam và Mặt trận dân tộc thống nhất, là người cha thân yêu của các lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam. Người là linh hồn, là ngọn cờ chói lọi, lãnh đạo toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta đoàn kết một lòng, chiến đấu anh dũng, viết nên

những trang sử vẻ vang nhất của Tổ quốc ta”³. Người viết *Di chúc* đã “làm rạng rỡ dân tộc ta, nhân dân ta và non sông đất nước ta”⁴. *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh là “những lời căn dặn cuối cùng của BÁC, là những tình cảm và niềm tin của BÁC đối với chúng ta ngày nay và các thế hệ mai sau”⁵; là phác thảo kế hoạch kiến thiết lại đất nước sau chiến tranh “hơn mười ngày nay” theo tinh thần đổi mới. Người hình dung “kế hoạch xây dựng lại thành phố và làng mạc đẹp đẽ, đàng hoàng hơn trước chiến tranh”⁶ là một công việc “rất to lớn, nặng nề, và phức tạp, mà cũng là rất vẻ vang. Đây là một cuộc chiến đấu chống lại những gì đã

* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

cũ kỹ, hư hỏng, để tạo ra những cái mới mẻ, tốt tươi”⁷.

Tác phẩm *Di chúc* được viết trong giai đoạn cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của Nhân dân Việt Nam ở đỉnh cao, ác liệt nhất khi đế quốc Mỹ chuyển từ chiến lược chiến tranh đặc biệt sang chiến lược chiến tranh cục bộ ở miền Nam và tiến hành chiến tranh phá hoại ở miền Bắc. Trong bối cảnh đó, *Di chúc* viết về cuộc chiến đấu của Nhân dân với một quyết tâm sắt đá và niềm tin nhất định thắng lợi: “*Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể sẽ kéo dài mấy năm nữa. Đồng bào ta có thể phải hy sinh nhiều của nhiều người. Dù sao, chúng ta phải quyết tâm đánh giặc Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn./ Còn non, còn nước, còn người,/ Thắng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay!*”/ Dù khó khăn gian khổ đến mấy, nhân dân ta nhất định sẽ hoàn toàn thắng lợi. Đế quốc Mỹ nhất định phải cút khỏi nước ta. Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất. Đồng bào Nam, Bắc nhất định sẽ sum họp một nhà. Nước ta sẽ có vinh dự lớn là một nước nhỏ mà đã anh dũng đánh thắng 2 đế quốc to - là Pháp và Mỹ; và đã góp phần xứng đáng vào phong trào giải phóng dân tộc”⁸. Tháng 5-1969, trong bản viết bổ sung, niềm tin nhất định thắng lợi đã được Người nhắc lại: “Cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta dù phải kinh qua gian khổ hy sinh nhiều hơn nữa, song nhất định thắng lợi hoàn toàn./ Đó là một điều chắc chắn”⁹.

Trở lại một sự kiện năm 1966 để thấy rõ và đậm nét hơn tư duy của Chủ tịch Hồ Chí Minh về phát triển đất nước trong thời

bom ác liệt của chiến tranh. Trong thời gian viết tác phẩm *Di chúc* (1965-1969), khi đế quốc Mỹ điên cuồng leo thang ra miền Bắc, ngày 17-7-1966, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra Lời kêu gọi *Không có gì quý hơn độc lập, tự do!* tỏ rõ quyết tâm, đồng tâm và tin tâm của quân và dân ta quyết đánh thắng giặc Mỹ xâm lược; đồng thời, khẳng định khát vọng và quyết tâm xây dựng lại đất nước. Lời kêu gọi có đoạn: “Chiến tranh có thể kéo dài 5 năm, 10 năm, 20 năm hoặc lâu hơn nữa. Hà Nội, Hải Phòng và một số thành phố, xí nghiệp có thể bị tàn phá, song nhân dân Việt Nam quyết không sợ! *Không có gì quý hơn độc lập, tự do.* Đến ngày thắng lợi, nhân dân ta sẽ xây dựng lại đất nước ta đàng hoàng hơn, to đẹp hơn!”¹⁰.

Triết lý đổi mới và phát triển trong *Di chúc* thể hiện rõ nét khi toàn bộ nội dung tác phẩm tập trung bàn về tương lai và những dòng viết về cuộc kháng chiến chống Mỹ cũng chứa đựng niềm tin chắc thắng. *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một hiện tượng văn hóa hiếm thấy khi Người chọn thời điểm nhân dịp mừng sinh nhật 75 tuổi để viết. Hàng năm, vào dịp sinh nhật (từ ngày 10 đến ngày 19-5), Chủ tịch Hồ Chí Minh thường dành thời gian đọc lại, suy ngẫm, trần trở với bản thảo, điều chỉnh, thêm bớt từng câu, từng chữ, từng ý, từng lời để thể hiện rõ hơn, trọn vẹn niềm tin về tương lai của đất nước. Viết *Di chúc* với một tinh thần sáng suốt, thân thể khỏe mạnh, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, “ai mà đoán biết tôi còn phục vụ cách mạng, phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân được bao lâu

nữ¹¹. Xác định tuổi càng cao, sức khỏe càng giảm, Chủ tịch Hồ Chí Minh suy ngẫm về tương lai xây dựng đất nước bằng niềm tin hết sức lạc quan và sự cố gắng: “Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là tiếc rằng, không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa¹². Đây là suy nghĩ “vô tiền khoáng hậu”, bởi chỉ có Hồ Chí Minh đến phút từ biệt thế giới vẫn nghĩ về tương lai của đất nước và tiếc nuối vì không được phục vụ được nhiều hơn nữa.

Tác phẩm *Di chúc* thể hiện triết lý đổi mới và phát triển đất nước bằng kế hoạch để mau chóng hàn gắn “vết thương” nghiêm trọng do đế quốc Mỹ gây ra trong cuộc chiến tranh xâm lược. Xác định nhiệm vụ xây dựng lại đất nước sau chiến tranh là một công việc cực kỳ to lớn, phức tạp và khó khăn, trong *Di chúc*, Người căn dặn: “Chúng ta phải có kế hoạch sẵn sàng, rõ ràng, chu đáo, để tránh khỏi bị động, thiếu sót, sai lầm¹³. Quyết tâm thực hiện kế hoạch toàn diện và tổng thể, đó là “xây dựng lại thành phố và làng mạc đẹp đẽ, đàng hoàng hơn trước chiến tranh¹⁴; do đó, “Đảng cần phải có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân¹⁵.”

Tinh thần đổi mới và phát triển trong tác phẩm *Di chúc*

Thứ nhất, muốn đổi mới và phát triển đất nước thì việc cần phải làm trước tiên “là chỉnh đốn lại Đảng¹⁶.”

Theo Hồ Chí Minh, Đảng Cộng sản Việt Nam là đảng cầm quyền, sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng là nhân tố hàng đầu quyết định mọi thắng lợi của cách mạng. Bài học lịch sử trong giai đoạn 1930-1969, từ khi Đảng ra đời và lãnh đạo cách mạng cho thấy: “Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác¹⁷. Trước tiên phải chỉnh đốn lại Đảng, vì đó là cách tốt nhất “làm cho mỗi đảng viên, mỗi đoàn viên, mỗi chi bộ đều ra sức làm tròn nhiệm vụ đảng giao phó cho mình, toàn tâm toàn ý phục vụ nhân dân. Làm được như vậy, thì dù công việc to lớn mấy, khó khăn mấy chúng ta cũng nhất định thắng lợi¹⁸.”

Nội dung chỉnh đốn lại Đảng được Người cô đọng trong *Di chúc* bằng việc giữ gìn sự đoàn kết, thực hành dân chủ, tự phê bình và phê bình, thấm nhuần và rèn luyện đạo đức cách mạng. *Di chúc* viết: “Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí như giữ gìn con ngươi của mắt mình./ Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau./ Đảng ta là một đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng

đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”¹⁹. Mục đích cao nhất, xuyên suốt của chính đốn lại Đảng là để Đảng Cộng sản Việt Nam thực sự trong sạch, vững mạnh, lãnh đạo Nhân dân và phục vụ Nhân dân tốt nhất.

Thứ hai, đổi mới và phát triển đất nước phải có lực lượng, trước hết là lực lượng trẻ.

Lịch sử cho thấy, “Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ”²⁰. Thanh niên là một lực lượng hùng hậu, cánh tay phải của Đảng, luôn luôn sẵn sàng “đầu cần thanh niên có, đầu khó có thanh niên”. Vì vậy, “Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa “hồng” vừa “chuyên”./ Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết”²¹.

Cùng với thế hệ trẻ, một lực lượng khác cũng hết sức quan trọng để xây dựng đất nước, đó là các chiến sĩ trẻ tuổi trong các lực lượng vũ trang nhân dân và thanh niên xung phong là những người đều đã được rèn luyện trong chiến đấu. Vì vậy, “Đảng và Chính phủ cần chọn một số ưu tú nhất, cho các cháu ấy đi học thêm các ngành, các nghề, để đào tạo thành những cán bộ và công nhân có kỹ thuật giỏi, tư tưởng tốt, lập trường cách mạng vững vàng. Đó là đội quân chủ lực trong công cuộc xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở nước ta”²².

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, lực lượng quyết định công cuộc xây dựng và phát triển đất nước là Nhân dân. Chủ tịch Hồ

Chí Minh đánh giá rất cao vai trò, vị trí của Nhân dân. Người chỉ rõ, tuy bao đời chịu đựng gian khổ, áp bức bóc lột, kinh qua nhiều năm chiến tranh nhưng “nhân dân ta rất anh hùng, dũng cảm, hăng hái, cần cù. Từ ngày có Đảng nhân dân ta luôn luôn đi theo Đảng, rất trung thành với Đảng”²³. Xác định công việc xây dựng, phát triển đất nước sau chiến tranh là một cuộc chiến đấu khốc liệt chống lại những gì đã cũ kỹ, hư hỏng, để tạo ra những cái mới mẻ, tốt tươi, trong *Di chúc* Người căn dặn: “Để giành lấy thắng lợi trong cuộc chiến đấu khốc liệt này cần phải động viên toàn dân, tổ chức và giáo dục toàn dân, dựa vào lực lượng vĩ đại của toàn dân”²⁴.

Thứ ba, triết lý đổi mới và phát triển đất nước được thể hiện ở sự quan tâm tới con người, kinh tế - xã hội, môi trường và nhiều lĩnh vực khác.

Xác định sau chiến tranh thì “đầu tiên là công việc đối với con người”²⁵, *Di chúc* chứa đựng, toát lên tư tưởng nhân văn rộng lớn, sâu sắc, cao cả, không chỉ quan tâm tới nhiều đối tượng về nơi ăn, chốn ở, không để ai bị đói rét, mà quan trọng hơn là lo cả “cần câu” bằng lời căn dặn “mở những lớp dạy nghề thích hợp đối với mỗi người để họ có thể dần dần “tự lực cánh sinh””²⁶; “phải giúp đỡ họ có công ăn việc làm thích hợp”²⁷. Chủ tịch Hồ Chí Minh không quên đề cao giáo dục tinh thần yêu nước, “uống nước nhớ nguồn” cho Nhân dân bằng việc “xây dựng vườn hoa và bia kỷ niệm ghi sự hy sinh anh dũng của các liệt sĩ, để đời đời giáo dục tinh thần yêu nước cho nhân dân ta”²⁸, động lực, nguồn lực quan trọng, to lớn

trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước. Đề cao vai trò của phụ nữ Việt Nam góp phần quan trọng trong chiến đấu và sản xuất, trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh dặn dò: “Đảng và Chính phủ cần phải có kế hoạch thiết thực để bồi dưỡng, cất nhắc và giúp đỡ để ngày thêm nhiều phụ nữ phụ trách mọi công việc kể cả công việc lãnh đạo”²⁹. Điều sâu lắng là *Di chúc* viết về đồng bào nông dân, những con người “một nắng hai sương, bán mặt cho đất, bán lưng cho trời”, đã “luôn luôn hết sức trung thành với Đảng và Chính phủ ta, ra sức góp của góp người, vui lòng chịu đựng mọi khó khăn gian khổ”³⁰. Chủ tịch Hồ Chí Minh “đề nghị miễn thuế nông nghiệp 1 năm cho các hợp tác xã nông nghiệp để cho đồng bào hi hã, mát dạ, mát lòng, thêm niềm phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất”³¹. Người quan tâm đến con người, không bỏ sót một ai, đối với những nạn nhân của chế độ xã hội cũ thì “Nhà nước phải dùng vừa giáo dục, vừa phải dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp họ trở nên những người lao động lương thiện”³². Lời căn dặn của Người thể hiện quan điểm kết hợp “đức trị” với “pháp trị” là biện pháp hữu hiệu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong xây dựng và phát triển đất nước.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu ý định đến ngày thắng lợi hoàn toàn “sẽ đi khắp hai miền Nam Bắc, để chúc mừng đồng bào, cán bộ, và chiến sĩ anh hùng, thăm hỏi các cụ phụ lão, các cháu thanh niên và nhi đồng yêu quý của chúng ta”³³. Điều này cho thấy, Người đã dành rất nhiều tình yêu thương,

sự quan tâm cho toàn Đảng, toàn dân, toàn thể bộ đội, các cháu thanh niên và nhi đồng.

Sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh từ lúc đi tìm “Đường cách mệnh” đến tận cuối đời nhằm tới mục đích tối thượng là phục vụ cách mạng, phục vụ Tổ quốc, phục vụ Nhân dân, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân. *Di chúc* phản ánh ngắn gọn, rõ ràng mục đích đó khi Người bàn đến tiết kiệm khi qua đời “chớ nên tổ chức diếu phúng linh đình để khỏi lãng phí thì giờ và tiền bạc của nhân dân”³⁴. *Di chúc* bàn tới vấn đề bảo vệ môi trường với lời yêu cầu “thi hài được hỏa táng” để tốt về vệ sinh, không tốn đất ruộng; có kế hoạch trồng cây vừa làm kỷ niệm, tốt cho phong cảnh và lợi cho nông nghiệp.

Với dung lượng chỉ hơn 1.000 từ nhưng tác phẩm *Di chúc* đã đúc kết triết lý đổi mới và phát triển toàn diện: “Khôi phục và mở rộng các ngành kinh tế. Phát triển công tác vệ sinh, y tế. Sửa đổi chế độ giáo dục cho hợp với hoàn cảnh mới của nhân dân, như phát triển các trường nửa ngày học tập nửa ngày lao động. Củng cố quốc phòng. Chuẩn bị mọi việc để thống nhất Tổ quốc...”³⁵.

Thứ tu, đổi mới và phát triển bằng vun đắp tình cảm quốc tế trong sáng, thủy chung.

Chủ tịch Hồ Chí Minh là một chiến sĩ lỗi lạc, một người bạn chiến đấu kiên cường và thân thiết của phong trào cộng sản quốc tế và phong trào giải phóng dân tộc. Là một người suốt đời phục vụ cách mạng vì sự nghiệp giải phóng dân tộc và nhân loại bị áp bức, Chủ tịch Hồ Chí Minh “càng tự hào

với sự lớn mạnh của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế bao nhiêu, thì tôi càng đau lòng bấy nhiêu vì sự bất hòa hiện nay giữa các đảng anh em!”³⁶. Với niềm tin “các đảng anh em và các nước anh em nhất định sẽ phải đoàn kết lại”³⁷, Người có ý định đến ngày thắng lợi “sẽ thay mặt nhân dân ta đi thăm và cảm ơn các nước anh em trong phe xã hội chủ nghĩa, và các nước bầu bạn khắp năm châu đã tận tình ủng hộ và giúp đỡ cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta”³⁸.

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, bầu bạn và các cháu thanh niên, nhi đồng quốc tế. Triết lý đổi mới và phát triển trong tác phẩm *Di chúc* đọng lại ở điều mong muốn cuối cùng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là: “Toàn Đảng, toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”³⁹.

Ý nghĩa đối với công cuộc đổi mới

Thứ nhất, tác phẩm *Di chúc* định hình, định hướng, mở ra triển vọng tươi sáng cho đất nước, giúp Đảng và Chính phủ Việt Nam có một tầm nhìn, cách nhìn toàn diện, đồng bộ trong công cuộc đổi mới đất nước. Triết lý đổi mới và phát triển của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong *Di chúc* đem lại sinh khí cho công cuộc đổi mới, trước hết và xuyên suốt là đổi mới tư duy. Đổi mới tư duy phải dựa trên cơ sở khoa học, thực tiễn đất nước và thế giới, với quyết tâm và khát vọng không bao giờ lay chuyển về một nước Việt Nam đàng hoàng, to đẹp, phồn vinh, hạnh

phúc, sánh vai với các cường quốc năm châu. *Di chúc* cho thấy, dù đứng trên tro tàn và đổ nát, khói bom và hy sinh do chiến tranh hủy diệt của kẻ thù gây ra cần giữ vững niềm tin chắc chắn vào thắng lợi cuối cùng. Niềm tin thắng lợi là cội nguồn sâu xa và hướng đích của đổi mới; đổi mới phải gắn liền và nuôi dưỡng, vun bồi niềm tin thắng lợi.

Thứ hai, công cuộc đổi mới xây dựng đất nước “đàng hoàng hơn, to đẹp hơn” hiện nay phải toàn diện và hệ thống theo tinh thần triết lý phát triển của *Di chúc*. Đổi mới phải bao quát tất cả các lĩnh vực kinh tế, văn hóa, giáo dục, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại, môi trường..., đặc biệt là phải quan tâm, chăm lo tới con người. Đổi mới phải có kế hoạch sẵn sàng, rõ ràng, chu đáo, để tránh khỏi bị động, thiếu sót, sai lầm, trong đó cần chỉ rõ những việc phải làm trước tiên, những việc tiếp theo và mục đích cuối cùng.

Thứ ba, công cuộc đổi mới chỉ có thể thành công khi tạo dựng được các trụ cột vững chắc của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, nền dân chủ xã hội chủ nghĩa; nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc; trong đó có những nhân tố rất cơ bản là công tác xây dựng Đảng và phát huy sức mạnh của Nhân dân.

Không phải ngẫu nhiên mà tác phẩm *Di chúc* lại “trước hết nói về Đảng” và trong suy nghĩ về xây dựng lại đất nước “hơn mười ngày nay” lại coi “việc cần phải làm trước tiên là chỉnh đốn lại Đảng”. “Trước hết nói

về Đảng” và “việc cần phải làm trước là chỉnh đốn lại Đảng” là sự nhất quán trong tư duy về lực lượng cách mạng quan trọng nhất, lực lượng lãnh đạo, đội tiên phong, bộ tham mưu của giai cấp và dân tộc. *Di chúc* chỉ ra sự vững mạnh của Đảng trước hết phải được thể hiện ở lý tưởng của Đảng là phục vụ giai cấp, phục vụ Nhân dân, phục vụ Tổ quốc. Đảng viên và cán bộ phải thực sự rèn luyện về đức tính: Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư để không chỉ xứng đáng là người lãnh đạo mà còn là người đầy tớ trung thành của Nhân dân, toàn tâm, toàn ý phục vụ Nhân dân. Trong Đảng phải đoàn kết, thực hành dân chủ, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình. Trong công tác xây dựng Đảng hiện nay, theo lời dạy của Bác “vấn đề cán bộ quyết định mọi việc”⁴⁰, công tác cán bộ là “then chốt của then chốt”. Trong vấn đề cán bộ thì đạo đức là gốc, “không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”⁴¹... Có thể thấy, những bài học này vẫn

còn vẹn nguyên giá trị, mở đường đổi mới, soi sáng tương lai, trường tồn với công tác xây dựng Đảng hiện nay.

Ý nghĩa của triết lý đổi mới và phát triển trong *Di chúc* của Hồ Chí Minh đối với công cuộc đổi mới đất nước, dưới sự lãnh đạo của Đảng, phải động viên, tổ chức, giáo dục và dựa vào lực lượng vĩ đại của toàn dân, bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho tương lai. Bởi: “Khi nhân dân giúp đỡ ta nhiều thì thành công nhiều, giúp đỡ ta ít thì thành công ít, giúp đỡ ta hoàn toàn thì thắng lợi hoàn toàn”⁴². Trên cơ sở đó, góp phần thực hiện mong muốn cuối cùng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là “xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”⁴³ phải được hiện thực hóa thành một nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh dân chủ, công bằng, văn minh”; “xây dựng một nước Việt Nam “giàu mạnh, phồn vinh, văn minh, hạnh phúc” vững bước đi lên chủ nghĩa xã hội”⁴⁴ ■

¹ Xem: Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.15, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.612.

^{2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 43} Hồ Chí Minh, *Sđđ*, t.15, tr.626, 626, 627, 630, 617, 617, 612, 618, 131, 618, 615, 616, 617, 612, 616, 611, 616, 611-612, 612, 612, 616-617, 612, 617, 610, 616, 616, 617, 616, 617, 617, 617, 618, 615, 617, 613, 613, 618, 624, 614.

^{40, 41} Hồ Chí Minh, *Sđđ*, t.5, tr.324, 292.

⁴² Hồ Chí Minh, *Sđđ*, t.7, tr.270.

⁴⁴ *Phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại phiên họp đầu tiên của Tiểu ban Văn kiện Đại hội XIV của Đảng*, <https://baochinhpheu.vn>, ngày 23-2-2024.